

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 22. decembrī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 187/2023),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likuma (turpmāk – Likums) 12. panta pirmo daļu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam un spēkā neesošu no pieņemšanas brīža.

2. Apstrīdētā norma noteic: “Uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokli par transportlīdzekli, kurš pirmo reizi reģistrēts pēc 2009. gada 1. janvāra un par kuru transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībā ir informācija par motora maksimālo jaudu, maksā atbilstoši tā motora maksimālajai jaudai kilovatos (kW) šādā apmērā:

- 1) līdz 110 kW – 33 *euro* mēnesī;
- 2) no 111 kW līdz 130 kW – 0,3 *euro* par katru kW mēnesī;
- 3) no 131 kW līdz 150 kW – 0,35 *euro* par katru kW mēnesī;
- 4) no 151 kW līdz 200 kW – 0,5 *euro* par katru kW mēnesī;
- 5) virs 200 kW – 0,7 *euro* par katru kW mēnesī.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir īpašnieks/turētājs vieglajam transportlīdzeklim, kura motora tilpums ir 1995 cm³, motora maksimālā jauda – 206 kW un kurš pirmo reizi reģistrēts pēc 2009. gada 1. janvāra. Lai Pieteikuma iesniedzēja varētu veikt transportlīdzekļu valsts tehnisko apskati, tai sākotnēji esot jāveic valstī noteikto nodokļu, tai skaitā uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa, samaksa.

Likuma 12. panta pirmā daļa redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 1. janvāra līdz 2023. gada 30. jūnijam, paredzēja, ka uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis tiek maksāts atbilstoši transportlīdzekļa motora tilpumam. Attiecībā uz Pieteikuma iesniedzējas transportlīdzekli tas esot bijis 31 *euro* mēnesī. Taču apstrīdētā norma paredzot, ka minēto nodokli aprēķina un maksā atbilstoši transportlīdzekļa motora maksimālajai jaudai kilovatos (kW). Tādējādi šobrīd par šo pašu transportlīdzekli Pieteikuma iesniedzējai minētā nodokļa apmērs esot palielinājies līdz 144,20 *euro* mēnesī.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa pieaugums mēnesī, kas attiecībā uz tās transportlīdzekli ir par 4,6 reizēm

lielāks nekā iepriekš noteiktais, esot nesamērīgs un tādējādi aizskarot tai Satversmes 105. pantā ietvertās tiesības uz īpašumu.

Šādos apstākļos Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Apstrīdētā norma ir imperatīva, skaidri formulēta, un Pieteikuma iesniedzēja atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Tādējādi tai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no apstrīdētās normas spēkā stāšanās dienas – 2023. gada 1. jūlija. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2023. gada 24. novembrī. Tādējādi konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Vērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai tas ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2020-59-01 17. punktu*).

Noskaidrojot, vai ierobežojums ir samērīgs ar tā leģitīmo mērķi, Satversmes tiesa pārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; 2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 15. janvāra sprieduma lietā Nr. 2020-21-01 13. punktu*).

Pieteikumā norādīts, ka Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu normu. Proti, apstrīdētā norma esot pieņemta steidzamības kārtībā, un likumprojekta Nr. 228/Lp14 “Grozījumi Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likumā” (turpmāk – likumprojekts) izstrādes materiālos neesot pieejami viedokļi un vērtējumi no likumprojekta izstrādes gaitā veiktajām konsultācijām ar nevalstiskajām organizācijām un nozares pārstāvjiem. Tāpat no likumprojekta anotācijas neesot skaidrs, kāpēc apstrīdētās normas leģitīmā mērķa – veicināt transportlīdzekļu nomaiņu uz videi draudzīgākiem transportlīdzekļiem uzņēmumu autoparkos – sasniegšanai esot izvēlēts apstrīdētajā normā noteiktais rādītājs, nevis, piemēram, CO₂ emisijas rādītājs. Turklāt likumprojektā neesot zinātniska pamatojuma progresīvās uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likmes skalas izmantošanai.

Satversmes tiesa jau ir secinājusi, ka atbilstoši Saeimas autonomijas principam likumdevējam ir rīcības brīvība un tas ir tiesīgs pats izdarīt lietderības apsvērumus par kāda likumprojekta izskatīšanu steidzamības kārtībā (*sk. Satversmes tiesas 2023. gada 7. decembra sprieduma lietā Nr. 2022-20-01 16.2. punktu*). Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka konkrētajā gadījumā likumdevējs, nosakot likumprojekta izskatīšanu steidzamības kārtībā, būtu pārkāpis savas rīcības brīvības robežas.

Satversmes tiesa ir atzinusi arī to, ka plaša priekšizpēte tiesību normas izstrādes un pieņemšanas laikā, citstarp konsultācijas ar zinātniekiem un nozares ekspertiem, var labvēlīgi ietekmēt tiesību normas kvalitāti (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 12. maija sprieduma lietā Nr. 2015-14-0103 21. punkts*). No likumprojekta anotācijas un citiem likumprojekta izstrādes materiāliem izriet, ka šādas konsultācijas likumprojekta izstrādes gaitā tika veiktas. Pieteikumā nav pamatots tas, kā apstākļi, ka likumdošanas datu bāzē nav

pieejami visi viedokļi un vērtējumi no veiktajām konsultācijām, radītu apstrīdētas normas neatbilstību Satversmei.

Tāpat Satversmes tiesa ir secinājusi, ka likumprojekta anotācija ir tikai viens no avotiem, kas sniedz informāciju par tiesību akta nepieciešamību, piemērošanu un ietekmi uz dažādām jomām. Anotācijā ietvertais pamatojums ļauj sabiedrībai gūt priekšstatu par tiem apsvērumiem, kas bijuši par pamatu tiesību normas pieņemšanai, un sekmē tādas pārlicības veidošanos sabiedrībā, ka tiesību normu pieņemšanas gaitā nepieciešamība ierobežot Satversmē garantētās pamattiesības ir rūpīgi izsvērtas. Tomēr anotācijā ietvertā pamatojuma detalizācijas apjoms pats par sevi nevar būt kritērijs labas likumdošanas principa pārkāpuma konstatācijai (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2019-05-01 19.1.2. punktu*). Pieteikumā nav argumentēts arī tas, kāpēc zinātniskais pamatojums progresīvās uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likmes skalas izmantošanai būtu iekļaujams tieši likumprojektā.

Pieteikuma iesniedzēja ir norādījusi, ka apstrīdētā norma neatbilst arī samērīguma principam. Proti, tā neparedzot pārejas periodu attiecībā uz tiem transportlīdzekļiem, kurus uzņēmumi ir iegādājušies pirms apstrīdētās normas spēkā stāšanās. Ierobežojuma leģitīmo mērķi varot sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, nosakot pakāpenisku uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu likmes pieaugumu.

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka personas tiesības mazāk ierobežojošs līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē un kurš no valsts un sabiedrības neprasa nesamērīgi lielu ieguldījumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 6. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2020-31-01 20.2. punktu*). Pieteikumā nav sniegts pamatojums tam, ka pakāpeniska uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu likmes pieauguma noteikšana sasniegtu apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē, kā arī neprasītu no valsts un sabiedrības nesamērīgi lielu ieguldījumu.

Turklāt Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka likumdevēja rīcības brīvībā noteikt un īstenot nodokļu politiku ietilpst arī tiesības noteikt nodokļu aprēķināšanas kārtību (*sk. Satversmes tiesas 2007. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2006-28-01 14. punktu*). Ja ir ievēroti vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas, izšķiršanās par to, kāda nodokļa likme vai nodokļa aprēķināšanas princips būtu samērīgs un nepieciešams, ir politikas un lietderības jautājums (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 18. oktobra sprieduma lietā*

Nr. 2017-35-03 15. punktu). Pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka likumdevējs būtu pārkāpis savu rīcības brīvību, nosakot un īstenojot uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa politiku.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 105. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 187/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš